

Profesoram Pēterim Kulitānam – 135

(12.04.1878. – 06.11.1951.)

Pēteris Kulitāns dzimis Ilūkstes apriņķa Gārsenes pagastā. Mācījies vietējā pagastskolā, Subates elementārskolā un Gorku zemkopības skolā (Baltkrievijā). 1908. gadā beidzot Rīgas Politehniskā institūta Ķīmijas nodaļu, iegūst pirmās šķiras inženiera tehnologa grādu. Studiju laikā piedalījies 1905. gada notikumos, par ko gadu nācās pavadīt ieslodzījumā Viļņas cietoksnī. Pēc studijām uzsāk darbu Rīgas Lauksaimniecības centrālbiedrībā un 1912. – 1917. gadā vada šīs biedrības Kontroles laboratoriju, kurā tiek veiktas mākslīgo mēsļu, lopbarības un augsnes analīzes. Gadu (1918 – 1919) strādā Bulduru dārzkopības skolā un ģimnāzijā par skolotāju, pēc tam (1919) par Ilūkstes un Jēkabpils apriņķa valsts zemju inspektoru.

P. Kulitāns ir viens no pirmajiem Lauksaimniecības fakultātes mācībspēkiem, kuri 1919. gadā tika izvēlēti tā sauktā fakultātes kodola veidošanai jaunorganizējamās Latvijas augstskolas sastāvā. Šajā pat laikā ievēlēts par docentu Augsnes zinību un lauksaimniecības ķīmijas katedrā, kuru viņš pilnveido un arī vada. 1939. gadā ievēlēts par ārštata profesoru, bet 1940. gadā – par profesoru. Bijis LU Lauksaimniecības fakultātes dekāns (1928 – 1930 un 1936 – 1938), Jelgavas LA (vēlāk LLA) Augsnes zinātnes katedras vadītājs (1939 – 1950). P. Kulitānam ir

nopelni analītiskā darba organizēšanā lauksaimniecības vajadzībām. Viņa vadībā Latvijā tika izveidotas tam laikam modernas laboratorijas – Lauksaimniecības centrālbiedrībai Rīgā, pēc tam – LU Lauksaimniecības fakultātē, Jelgavas LA un arī LLA. Viņš aktīvi organizēja veģetācijas un lauku izmēģinājumus Latvijas augšņu mēslošanas vajadzības noteikšanai, kā arī veicis augšņu pētījumus, skaidrojis lauku uzlabošanas paņēmienus, kaļķošanas ietekmi uz ražu smilšainās un kūdrainās augsnēs, augiem izmantojamo barības elementu saturu dažādos augsnes horizontos u.c. ar augsni un mēslošanu saistītus jautājumus.

P. Kulitāns 1919./1920. mācību gadā Latvijas Augstskolā sāk pasniegt lauksaimniecības ķīmiju – mūsdienu agroķīmijas priekšteci. Viņa redakcijā tika sarakstīta grāmata: Bambergs K., Krūmiņš K., Kulitāns P. Lauksaimniecības analīze. 1. un 2. daļa. 1930 – 1931. Šo divu sējumu izdevumu var uzskatīt par pirmo augstskolas studentiem domāto mācību grāmatu agroķīmijā, tā bija arī ļoti noderīga plašai auditorijai, sevišķi tiem pētniekiem un agronomiem, kuri organizēja lauku izmēģinājumus.

Profesoram bija ļoti aktīvi sakari ar vadošajām Eiropas augstskolām, viņš bija Starptautiskās Augsnes pētnieku biedrības, Dārzkopības, Agronomu, Ģeogrāfu u.c. biedrību biedrs. Devies vairākos ārzemju pieredzes apmaiņas braucienos, piedalījies konferencēs un uzkrāto pieredzi licis lietā, darbotamies dažādās komisijās, kas izstrādāja augstskolas iekārtojuma, darba organizācijas un studiju plānus gan LU Lauksaimniecības fakultātē, gan jaunveidojamā akadēmijā Jelgavā. Par ieguldījumu augstskolas attīstībā un zinātnē apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Lauksaimniecības fakultātes vārdā, profesors Aldis Kārklīš